

kih tisoč korakov)« Pauzilipo pri Napoliju. Kar se tiče drugih besed, ki da bi jih ne smel rabiti, se mi zdi, da sem z njimi samo dal stari poeziji svojsko barvo, nadih starosti (n. pr. zmija, sledina, globanja, služad, žerjal itd. itd.), in se mi zde celo lepe besede, vredne poživiljenja. Moti se Glonar v očitku, da »kraska« pomeni »lepotica«, v kar ga je zavedla češčina, temveč resnično »sojka«, kakor pravi komentator Pigoń (str. 131); ptič, ki se sicer imenuje tudi sinowrona, zelo plašna ptica. Tudi se vidi, da se je v verz: »Umetnost pejzažistov, Italija rodi nad (!) — domovina kistov« vrinila tiskovna pomota — in bi moralo biti »rodi nam«. Pa ne gre mi za to, kajti pri 2000 verzih z ženskimi rimami, ki jih vsebuje moja zbirka prevodov, se pri natančnem razboru pokaže gotovo tu in tam kakšna filološka nedognanost. Šlo mi je tudi bolj za pesniški nadih prevoda, za Mickiewiczovo plastiko podob in za čustvo, ki je v teh verzih, za njegov patos in dinamičnost.

Nakazal bi v tej pripombi rad samo trud za ugotovitev verza v »Gospodu Tadeju«, ki sem ga skušal praktično rešiti že dvakrat. Ta problem je bil vzrok, da se po tolikih letih, ko sem prevajanje začel, nisem več lotil prevajanja. Kajti ritem, kakor sem ga uporabil v DS l. 1934, ni zadovoljil ne mene ne druge, dasi je zelo blizu Mickiewiczevemu. Pozneje sem se seznanil z drugimi slovanskimi prevodi, ki so ritem vse bolj uniformirali ter želi vse priznanje (na pr. Maretić pri Gołębku). Sam sem v opombah to problematiko nakazal ter priznal, da je bila odločilna za moj ritem opomba prof. Pigionia, največjega strokovnjaka za Mickiewiczza (izdajatelja jubilejne izdaje Gospoda Tadeja l. 1934), da je M. vseskozi pri svojem silabičnem Aleksandrijcu (13 zlogov) uporabljal po sedmem zlogu žensko cezuro, razen v enem primeru (str. 143). To cezuro imata Maretić in tudi Krasnohorská. M. metrum je torej: prost ritem, 13 zlogov, po 7. ženska cezura ter vseskozi ženska rima. Stal sem pred odločitvijo: ohraniti notranji kanon metra in ženske rime (12.000 verzov!) ali prevajati svobodno, kakor sem l. 1934! Odločil sem se za prvi način, po zgledu drugih slovanskih prevodov, kar je mojim prijateljem polonistom, katerim sem dal prebrati nekaj zgledov, bolj prijalo, da, zdelo se jim je doseženo z njim prav to, kar je v prejšnjem prevodu manjkalo. Tako sem ohranil skoraj dosledno prvih sedem zlogov s cezuro, v drugem delu pa si pridržal neko svobodo, zaradi česar je prišlo včasih več kot 13 zlogov v verz in dalo barvo večje prostote, kot je drugi slovanski prevodi nimajo. S tem sem seveda grešil proti absolutni svobodi ritma Mickiewiczovega, toda rešil njegov notranji kanon. Na opozoritev dr. Glonarja v tej oceni, sem pogledal še Lipinerjev nemški prevod. Da, ta je najbližji Mickiewiczovi metriki; ohranil je svobodni metrum. Toda on je na drugi strani »grešil«: ni ohranil cezure, izključno ženske rime je nadomestil z mešanimi ter prevod uniformiral v akcentih: skozi ves spev je ohranil šest glavnih akcentov, ki se sicer v izvirniku tudi zelo menjavajo (4, 5). Kaj je sedaj priporočljivejše za slovenski prevod, ki se ne da vkleniti adekvatno v poljsko metriko? In kdo ve, če ni Mickiewicz naglašal po kvantitetnem načinu, ne po udarih?

To samó v toliko, da se vidi, da je stvar zelo zapletena ter lažja v teoriji, kjer gre za posamezne verze (kot pri Prešernu znani verz: stráža na pomoč zavpije!) kakor pa v praksi. Isto je pri Dantejevi Komediji, če človek primerja Dantejevo tercino s tercino Župančičevega prevoda ali Debevčevega in Ušeničnikovega ali pa tudi druge izvirne slovenske tercine, ki so grajene bolj metrično kakor ritmično ter se le sem in tja posreči kakšen dantejevski verz — mimogrede.

Za vse opombe sem g. dr. Glonarju hvaležen, kajti taka strokovna kritika more biti vedno le plodna.

Tine Debeljak.

Charles Dickens, Dorritova najmlajša. Povest v dveh knjigah. Založba Naša knjiga št. 15. Iz angleščine prevedel Mirko Javornik. Opremil arh. Vlado Gajšek. Natisnila Zadrúžna tiskarna v Ljubljani. Leta 1942.

Za Župančičevim prevodom velikega angleškega pisatelja Charla Dickensa (1812—1870) Davida Copperfielda in Pickvikovci smo v preteklem letu dobili

Javornikov prevod Dorritove najmlajše, povesti v dveh knjigah, katere prvi del nosi podnaslov Uboštvo, druga knjiga pa Bogastvo, celotna knjiga pa se v izvirniku imenuje Little Dorrit. Charles Dickens ne pomeni samo velikana v angleški, marveč tudi v svetovni književnosti iz prejšnjega stoletja. Delo Dorritova najmlajša nosi sicer skromni naslov povest v dveh delih, a je nedvomno pravi pravcati roman ne samo po obširnih zgodbah in zapletih, marveč tudi že po zunanjem obsegu, saj obsega skoraj tisoč strani.

Glavna fabula se pleče med Amy Dorrit in Arturjem Clenmanom, a ta zgodba sama na sebi je samo majhen delček obširnih zapletov med širokimi krogi iz vrst angleških lordov in plemičev pa tudi iz preprostega ljudstva, prav vse sloje je zajel Dickens. Dorritova najmlajša in Artur sta nekako najbolj preprosto in naravno prikazani osebnosti, vse druge postave, vsi drugi liki bodisi iz kroga izobražencev ali nižjega ljudstva pa so navadno le izredne, čudaške in posebne postave, originali, ne manjka pa delu tudi že splošnih tipov in prerezov. Tako bi s te strani mogli Dickensa šteti za romantičnega realista.

Kompozicija dela je odlična, čeprav ravno Dorritova najmlajša precej zastaja prav v tem pogledu za boljšimi Dickensovimi deli, kakor sta ravno David Copperfield in Pickvikovci. Kljub temu pa, da sta glavna junaka še najbolj naravno in preprosto prikazana, vendar tudi ta dva izhajata in živita v izrednih življenjskih okoliščinah. Arturjeva mati je posebna ženska, s posebno romantično preteklostjo, živeča v skrivnostni romantični hiši, obdajajo jo prav tako skrivnostne postave Flintwich z ženo, nenavadni obiskovalec Blandois in drugi, prav tako je družina Dorritove najmlajše čudaška: oče Viljem je čudak, stric Frederick posebnež, brat Tip klatež in razvratnež, sestra Fanny sprva plesalka, pozneje v bogastvu prav tako precej nenavadna ženska v boljši družbi.

Sprva vidimo Dorritove revne, njihov oče je prišel v Marchaleo zaradi zadolženja, v drugem delu pa spremljamo to družino kot bogato na popotovanjih po Švici in Italiji. Da so se mogli povrniti med bogate sloje, jim je največ pripomogel poštenjak Artur Clenman. V Marchaleski ječi se spletejo najrazličnejše vezi med posameznimi junaki naše zgodbe, razpletejo se pa vse šele ob koncu druge knjige, ko se razvije tudi vsa čudna in skrivnostna zgodba Clenmanovih. Zgodba s skrinjico, razmerje Arturjevo do matere, skrivnostno življenje njegovega rajnega očeta, hromost Arturjeve matere — vse to so skrivnosti, ki jih je pisatelj namenoma zamolčal in jih razkrije šele ob koncu zgodbe, tedaj tudi Clenmanova hiša nepričakovano zleti v zrak.

Ob teh osebnostih osrednje ljubavne in družinske zgodbe pa je Dickens nanizal celo galerijo postav iz angleškega javnega življenja, iz plemstva in revnih slojev, popotnikov in klatežev, mladih in starih obeh spolov, da omenimo nekatere: Meaglesova s Pet in Tattycoram, Daniel Doyce, Arturjev družabnik, Maggy — spremljevalka Dorritove najmlajše, Gowan, Barnaclei — predstavniki angleškega uradništva in birokratskega sistema, Merdle — bogataš in prevarant, ki z njegovim samomorom zgrmi v prepad cela vrsta Angležev iz boljše družbe, med njimi tudi sam Artur Clenman, ki je prej rešil iz ječe Dorrita, tako da se sedaj tudi vlogi Arturja in Dorritove najmlajše zamenjata; Chiveryjevi, očak Casby s Floro in teto, Plornich, Pancks in Ruggovi, Blandois itd. itd.

Življenje vseh teh mnogoštevilnih osebnosti teče in se razvija prav po Dickensovo — enakomerno, počasi, iz dneva v dan, na nekaterih mestih bi skoraj dejal, da se dejanje nikamor ne premakne z mesta, tako je pisatelj gostobeseden v opisovanju dogodkov in celo v prepodrobnem prikazovanju posameznih prizorov. Za hitro, napeto in dramatično prikazovanje dogodkov bi bila to Dickensova slaba stran, pa je na drugi strani to vendarle njegova največja odlika: Dickens je epik odlične mere, kakor zlepa ne najdeš v svetovni književnosti takega načina pripovedovanja v prozi. Kljub temu, da je — razen na koncu — brez pretresujočih tragičnih dogodkov in zapletov, je vendarle delo samo tudi v epiki zanimivo: pisatelj skoraj nikjer ne posega sam v psihologijo dogodkov in značajev, nikjer ne razmišlja in ne opisuje na dolgo in široko niti duševnosti svojih junakov niti ne narave, temveč vse to lahko

bralec povzame iz dogodkov samih, iz samega dejanja in iz odlično naslikanih posameznih prizorov. Moč in sila Dickensovega romana tedaj ni v globinah pretresujočih dogodkov in značajev, marveč v velikanskem gromadenju dogodkov in postav, ki so prav gotovo zaradi tega tu in tam tudi premalo zanimivi. Od strani do strani vam mrgole novi originali in tipi, s skoraj fotografsko natančnostjo so nanizani dogodki, komični značaji in smešni prizori. Nič ni abstraktnega, vse je stvarno in prijemljivo. Človek je pri Dickensu že docela realistično naslikan, romantika je torej le nekako na izviru dogodkov in deloma v kompoziciji, zlasti pa v zaključku dejanj v drugi knjigi.

Potemtakem je Dickensov slog težko posneti, zlasti ker je pristno angleški. Vendar pa je Mirko Javornik svojo nalogo odlično rešil in se prevod Dorritove najmlajše lahko vredno postavlja ob stran Župančičevega prevoda. Prevoda sicer ne morem primerjati z izvirnikom, vendar sodeč po slovenskem slogu lahko izrečem kar najbolj pohvalno oceno glede prevoda tako obširnega teksta, ki ima toliko posebnosti, našemu narodu in našemu jeziku tujih. Prav zaradi obširnosti teksta ni nič čudnega, če se je v prevod vrnilo tu in tam tudi nekaj malenkostnih slogovnih, gramatikalnih, posebno pa pravopisnih napak in nedoslednosti. Naj jih nekaj omenim! Nepravilno postavljanje ločil, precejšno pomanjkanje vejic, nepravilnost besednega reda na nekaterih mestih, zamenjavanje besed kod in kot, raba prislova skozi v pomenu nemškega durch namesto slovenskega zmerom, ogromen namesto velik ali velikanski, nedosledno pisanje pravilnega nagnjenje in nepr. nagnenje, posel nam. opravek, pisanje prislovov bližje, lažje itd. nam. bliže, laže, dvesto, tristo, nam. pravilno dve sto, tri sto, dozdej nam. do zdaj, germanizem s pomočjo kotla (I. 44), vrvica nam. pravil. vrvca, z ničemer poleg pravil. z ničimer, bodriti nam. spodbujati, je pokazala svoj ponosni duh nam. pravil. svojega ponosnega duha (I. 273), hkratu poleg pravil. hkrati, karkoli poleg pravil. kar koli, s svetom nam. pravil. s svetom (samostalniki se glasi svet sveta kot kmèt kméta, ne pa svet sveta!), napol poleg pravil. na pol, k sreči nam. pravil. na (v) srečo. Francè Jesenovec.

Blaise Pascal: Razprava o strasteh ljubezni. V Ljubljani, pri Akademski založbi mcmxliii. Str 16.

Slovenci smo glede na filozofsko prevodno slovstvo v primeri s knjižno produkcijo z ostalih kulturnih področij še sila revni. Z nekaj odličnimi prevodi iz antičnih mislecev ga je obogatil Sovre, Ljudska knjigarna je zasnovala izdajo izbranih patrističnih del, Locke, Kant — in pri kraju smo. Filozofska knjižnica, s katero je hotela Slovenska matica sistematično zapolnjevati to vrzel, je ostala le v načrtu. Zato smo vsakega, četudi le fragmentarnega delca, ki bi hotelo označiti vsaj v glavnih obrisih tega ali onega velikega misleca, resnično veseli.

Vendar Akademski založba oziroma prevajalec Silvester Škerlj s prevodom Razprave o strasteh ljubezni nista hotela toliko prikazati Pascala in njegovo miselnost, temveč ju je vodila več ali manj misel na poljubno bibliofilsko izdajo, v čemer opažamo v zadnjem času pri nas že kar manijo.

Razprava o strasteh ljubezni je pač za Pascala značilna slogovno, v kolikor meji na njegov aforistični slovstveni stil, vsebinsko pa še toliko, kolikor daje čutiti njegovo nihanje med racionalizmom njegove dobe, ki mu je sledil še kot matematik in fizik, in pa med usmerjenostjo, ki jo je sam označil z besedami: «Nous connaissons la vérité non seulement par la raison, mais encore par le coeur» in ki se ji je predal kot filozof. Tudi na mesta, ki izdajajo Pascala-janzenista, naletimo v njej, vendar bi nam moral oni, ki bi nam hotel posredovati prerez celotne njegove miselnosti, dati v prevodu njegovo najvažnejše delo «Pensées sur la religion», s čimer bi nam šele prikazal Pascala v tem, kar je bil — bogoiskatelja in prvega predhodnika intuitivizma.

Tudi kratka beležka o Pascalu ob koncu razprave le nejasno označuje njegov pomen. Zlasti pa je pomanjkljivost knjižice tudi v tem, da prevajalec niti ne citira vira (dela, izdaje), iz katerega je razpravo zajel.

Kot bibliofilski izdaja pa seveda knjižica povsem dosega svoj namen. Tako so misli o ljubezni in ljubezenskih odnosih ne zgolj zanimivo in prijetno branje, temveč iz očitno globokega duha, kakršen je Pascal bil, zajeti aforizmi. V tem